

Rozsáhlou novelizací institutu předběžných opatření přinesl s účinností od 1. dubna 2005 zákon č. 59/2005 Sb. Novela byla poměrně rozsáhlá a vedle změny či zpřesnění stávající úpravy zavedla i zcela nová ustanovení, když došlo například k výslovnému stanovení náležitostí návrhu na předběžné opatření, speciálně byla upravena vykonatelnost a závaznost usnesení o předběžném opatření. Právní úprava však i po novele není bezvadná a odporuje zásadám pro vydávání předběžných opatření, vyjádřených v Návrhu evropského civilně procesního zákoníku z roku 1994, který je výsledkem mezinárodního kongresu pro procesní právo v Utrechtu.¹²¹

Citovaný návrh mimo jiné požaduje, aby před vydáním předběžného opatření byla obligatorně slyšena i druhá strana, přičemž od jejího slyšení lze upustit jen v případě neodkladnosti. Jestliže k tomu však dojde, má soud po nařízení předběžného opatření vyslyšet také druhou stranu a předběžné opatření případně změnit, doplnit, nebo naopak zrušit. Novelizovaný § 75c odst. 3, podle kterého soud rozhoduje bez slyšení účastníků, se však tomuto požadavku vzdalil, což nepovažuji za vhodné, neboť účastník by neměl být zcela zbaven práva být slyšen. De lege ferenda by slyšení mělo být fakultativní podle úvahy soudu a posuzované věci, s tím, že pokud se účastník nedostaví, jdou následky coby projev procesní odpovědnosti k jeho tíži. Z tohoto hlediska, byla vhodnější úprava před novelou, která stanovila, že účastníci nemusí být vyslechnuti, a proto bylo na úvaze soudu, zda účastníky vyslechne či nikoli.

Novela situaci oprávněných paradoxně zhoršila i ohledně obligatorního požadavku skládat jistotu za způsobenou škodu, a to v paušální výši 50.000 Kč u neobchodních věcí a 100.000 Kč u obchodních věcí. Zákonodárce sice novelou č. 218/2009 Sb. s účinností od 1. ledna 2010 výši jistot snížil na částky 10.000 Kč a 50.000 Kč, de lege ferenda by však jistota měla být v občanském soudním řádu upravena zcela odlišným způsobem. Inspirací nám může být exekuční řád, který upravoval institut jistoty u tehdejších zatímních opatření. Soud nařídil složení peněžitě jistoty v případě, že navrhuje strana dostatečně neosvědčila tvrzený nárok, ale podle okolností i v případě, že strana nárok dostatečným způsobem osvědčila. Stejný postup upravuje i německý Zivilprozessordnung a mohl by být stanoven i v platné české právní úpravě. Jistota by tak měla místo jen tam, kde nejsou dostatečně osvědčeny všechny předpoklady pro nařízení předběžného opatření, ovšem účastník přesto na nařízení trvá. Je tedy na navrhovateli, aby si vyhodnotil možnost úspěchu v řízení a uspokojení svého nároku, tak i pravděpodobnost vzniku a výše škody. Rozhodne-li se navrhovatel přesto o předběžné opatření řádat, je zcela racionální, aby složil přiměřenou částku k zajištění případné škody. De lege ferenda by tak měl o povinnosti složit jistotu a o její výši rozhodovat soud na základě tvrzených a osvědčených skutečností.

Rovněž by bylo vhodné, kdyby občanský soudní řád stanovil, že předběžné opatření může být nařízeno nejen před zahájením řízení a v jeho průběhu, ale i po vydání meritorního rozhodnutí a též v průběhu vykonávacího řízení. Pro inspiraci můžeme opět použít exekuční řád, podle kterého „nejen před zahájením rozepře, nýbrž i za ní a za exekučního řízení, může soud k návrhu učiniti zatímní opatření.“ Díkce občanského soudního řádu není jednoznačná a může vést k chybné domněnce, že po rozhodnutí ve věci samé již předběžné opatření nařídit nelze.

Právní úprava odvolání proti rozhodnutí o předběžném opatření taktéž obsahuje několik nedostatků. Jedním z nich je, že zákon stanoví patnáctidenní lhůtu, ve které musí odvolací soud o odvolání rozhodnout, pouze v případě rozhodnutí o předběžných opatřeních podle § 76 odst. 1 písm. b), § 76a a § 76b. Má-li být dosaženo smyslu předběžného opatření, měla by být lhůta stanovena globálně pro všechny typy předběžných opatření.